

הרב אליעזר ברוקוביץ - מאמרים על יסודות היהדות

שאלות לא מעידות על חוסר אמונה - להפך!

נחמי "התדיינות" עם אלוקים? ומדוע היא צורק של האמונה?

איזו דוגמא מביא הרב ברוקוביץ "להתדיינות" עם אלוקים?

מדוע זו שאלה הראויה להישאל? היא לא מבטאת כפירה?

"אמונה, בגלל היותה אמון באלקים, תובעת ממני צדק".

הסבירו את המשפט.

איזה צורק מתעורר באדם המאמין כאשר הוא נפגש עם

אכזריות וחסר צדק?

דוגמאות לדמיות שהתדיינו עם אלוקים -

דווקא מתוך אמונה

אם אברהם יודע שהוא "עפר ואפר" איך הוא מצליח להאשים

את ה' - שאינו עושה משפט?

מה מביא את איוב לבוא בתלונות אלו ה'?

מדוע איוב לא יכול לקבל את דברי רעיו?

התמודדות אמונית עם השואה

לאור מה שלמדנו האם יש מקום לשאלות ולתהיות לנוכח אימי

השואה?

ה"התדיינות" עם אלקים היא צורך של האמונה; היא נובעת מלב לבה של האמונה.

כאשר בספרו של אלי ויזל ("הליילה") ילד מוצא להורג בתליה ומישהו שואל: "היכן אלקים?", זוהי השאלה הראויה להשאל. אלולי נשאלה השאלה הזו בכוך משום חלול השם. אמונה אינה יכולה לעבר על זעזעה שפזזת לסדר היום.

אמונה, בגלל היותה אמון באלקים, תובעת ממני צדק. אין היא יכולה לסבל מערבות של אלקים בא-טעם ובאכזריות. ואולם האמונה רואה את ה' בכל דבר תחת השמש. האמונה מבקשת למצער לקבל רמז באשר לטיבה של ההתערבות האלקית, גם אם לא להבינה לחלוטין.

אברהם מתדיין עם אלקים על גורל סדום ועמורה. אנו רואים כיצד אדם שבאדיקותו מחשיב את עצמו ל"צדק ואכזר" ותו לא אוזר עז לכנות אל אלוקים בשאלה: "השפט כל הארץ לא יעשה משפט?" אין כאן סתירה כלל. איש האמונה מציב לפני אלקים ספון שאלה בגלל אמונתו...

זו גם מהות הדילמה של איוב. תלונתו העקשנית אינה נובעת מהעברה האישית שלו כי אם מלהט אמונתו. אמונתו של איוב אינה נחלשת בקרבו. אדרבה, כח האמונה הוא שמעניק משנה תוקף להאשמה. מה שפורה לאיוב אינו צדק; זהו עול נורא משום שהוא נשפט לאור אידאל הצדק שגבש לעצמו איוב מכח אמונתו באלקים. סרובו של איוב לקבל את טעמי רציו הססגוניים על ההשגחה העליונה אינו ענין של צדקנות עקשת וגם אין הוא נובע מתחושה מגזמת של חשיבות עצמית. מה שרצוי איוב מנסים לעשות הוא ללמד זכות על עול כאלו הנה צדק. בלי שיהיו מדעים לכוך, בעשותם זאת הם מגמדים את תפיסת האלקים של איוב. בגלל אמונתו אין איוב יכל לקבל דברי הסגנון על אלקים, שמשמש מהם עלבון לכבודו של האל שהוא מאמין בו.

מקומה של התהייה על ההשגחה האלהית במחנות ההשמדה היה בתחום הסכרת הפקלסית של היהדות.

למרבית הצער, שלא כמו במקרה של איוב, אלקים התמיד בשתיקתו עד סופה של התרגידה, והמליונים במחנות הריכוז נשארו לבדם ונאלצו לדאג לעצמם בים של יאוש אינסופי.

במה שונה סיפורו של איוב מסיפורם של נביאי השואה?

איזו שני 'טיפוסים איוב' היו באושוויץ?

כיצד אנו - בדורות שלאחר השואה יכולים להתמודד עם השאלות הקשות שהיא מעלה?

אנו - ירשנו מן את חורר וזן את האנונה. ועל כן האדם האנוני -
 "מתדין" עם אלקים מתוך מרד שפאמנה ומתוך אמונה
 מרדנית. מסביר -

מה אנו לא מבקשים ומדוע?

אם כן איך מתמודדים עם שאלה אנונית זו?

עד ימינו נטש וכו' בין תאולוגים על פשר תשובתו של אלקים לאיוב. תהא משמעותה אשר תהא, דבר אחד ברור: באחרית הדברים אלקים מוכיח בפני איוב. הוא מתוודע אליו; וכן איוב יכל להשלים עם אלקים בסלים:

לשמע און לשמעתי

ועתה עיני ראתה

על כן אמצא ונחמתי

על עפר ואפר. (איוב מ"ב, ה'-ו').

משבר האמונה במחנות לא זכה לסיום מן הסוג זה. אלקים המשיך לשחק ולהסתיר פניו עד לסוף המסר. מליונים חפשו אחריו - לשוא. הם שמעוהו לשמע און, און לעיניהם נגלו "עפר ואפר" שנותרו מהם ומכל הוקר להם. למעשה, היו שני טיפוסים איוב באושוויץ: זה שקבל באחר את עצת אשתו של איוב והפנה ערך לאלקים, וזה שדבק באמונתו עד הסוף, שהעביר עליה על סף תאי הגזים, שהיה מסוגל לזעזע אל מותו כשהוא שר בהתקפה (כלפי הנאצים - הערת העורכים) את "האני מאמין" שלו. לעומת מי שאמונתם נשברה במחנות המוות היו אחרים שלא פקפקו לרגע. אם עבור רבים אלקים לא היה נוכח, עבור רבים אחרים הוא לא אבד. אלה שדחו אותו עשו זאת מתוך מרד אותנטי; אלה שהעבירו על אמונתם ודבקו בה עד הסוף המסר עשו זאת באמונה שלמה.

האותנטיות של המרד כמו גם האותנטיות של האמונה אינן יכולות להיות נחלתם של מי שאינם אלא אחיו של איוב. האדם העומד מבחוץ, אחי הפדושים המצניעים, מקבל לידיו ירשה המעמידה אותו במבוכה. הוא יורש מן את המרד מן את הפגנת האמונה של הפדושים המצניעים: מרד שהפגנת האמונה לא השתיקה אותו; הפגנת אמונה שהמרד לא רוקן אותה מתוכו. בדורנו שלענו, אחיו של איוב, אם ברצונו להיות נאמן למורשת שנענתה לו מאת אלקים, "מתדין" עם אלקים מתוך מרד שבאמונה ומתוך אמונה מרדנית. למה הוא יכל ליחל? אין הוא מבקש להבין במהי האמונה שלו את שצלה בגורל עמו. אין הוא מנסה לזכות במבט חסוף אל "יד ה'" כדי להבין איזו משמעות עשויה להיות להשמדת יהודי אירופה בתכנית האלקית. להבין פרושו להצדיק, לקבל. את זאת הוא לא יעשה. הוא מצפה למציא את הצפון באמונתו הדתית. הוא מבקש להעביר על אמונתו, און לא מתוך העמדת פנים כאלו לא ארעה השואה מעולם. הוא יודע שדור זה חייב להיות ולהאמין בצלה של השואה. עליו ללמד כיצד לעשות זאת. כדי שאמונתו תוכל להשאיר בעלת משמעות עליו להקצות מקום לאפלה הפוסמאת של מחנות ההשמדה בתוך האמונה שלו. האפלה תשאיר, און "לאורה" הוא יצהיר על אמונתו והיא תתן משנה תקף להצהרותיו. הבלתי מסביר לא יתחור, און הוא יתפך להשפעה חייבית בגבוש הדבר שיש להכיר בו...